

РЕШЕНИЯ

РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

от 23 ноември 2011 година

относно държавна помощ С 28/10, приведена в действие от Португалия за застрахователната схема за краткосрочни експортни кредити

(нотифицирано под номер С(2011) 7756)

(само текстът на португалски език е автентичен)

(текст от значение за ЕИП)

(2014/532/ЕС)

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), и по-специално член 108, параграф 2, първа алинея от него,

като взе предвид Споразумението за създаване на Европейското икономическо пространство, и по-специално член 62, параграф 1, буква а) от него,

като прикани заинтересованите страни да представят мненията си в съответствие с посочените разпоредби ⁽¹⁾,

като има предвид, че:

- (1) Настоящото решение засяга държавна помощ, приведена в действие от Португалия под формата на застрахователна схема за краткосрочни експортни кредити (наричана по-долу „схемата“).

1. ПРОЦЕДУРНИ АСПЕКТИ

- (2) На 12 януари 2009 г. Португалия изпрати уведомление относно застрахователна схема за краткосрочни експортни кредити съгласно раздел 5.1 от съобщението на комисията относно „Временна общностна рамка за мерките за държавна помощ за подпомагане на достъпа до финансиране при настоящата финансова и икономическа криза“ ⁽²⁾ (наричана по-долу „временната рамка“).
- (3) Въпреки че в първоначално уведомление схемата е представена като застраховане на краткосрочни експортни кредити за държавите от ОИСР, схемата покрива и транзакции, свързани с вътрешна търговия.
- (4) Тъй като португалските органи потвърдиха, че схемата е приведена в действие през януари 2009 г., с писмо от 19 април 2010 г. Комисията уведоми Португалия, че схемата е била прехвърлена в регистъра на помощите, за които не е изпратено уведомление.
- (5) С писмо от 27 октомври 2010 г. Комисията уведоми Португалия за започването на разследване съгласно член 108, параграф 2 от ДФЕС по отношение на схемата.
- (6) С писмо от 29 ноември 2010 г. португалските органи изпратиха своите забележки по отношение на писмото на Комисията от 27 октомври 2010 г. Те приложиха две писма от кредитни застрахователи (CESCE и COSEC) съответно от 22 ноември 2010 г. и 23 ноември 2010 г.
- (7) Решението на Комисията за откриване на процедурата беше публикувано в *Официален вестник на Европейския съюз* на 9 април 2011 г. ⁽³⁾ Комисията прикани заинтересованите страни да представят мнения по отношение на схемата. Мнения не бяха получени.

⁽¹⁾ ОВ С 111, 9.4.2011 г., стр. 46.

⁽²⁾ ОВ С 16, 22.1.2009 г., стр. 1. Комисията прилага временната рамка от 17 декември 2008 г. насам, а на 19 януари 2009 г. разреши португалската схема „Помощ в ограничен размер“ (дело N 13/09) въз основа на временната рамка.

⁽³⁾ Вж. бележка под линия 1.

2. ОПИСАНИЕ НА МЯРКАТА

2.1. ЦЕЛ

- (8) Португалските органи твърдят, че настоящата финансова криза е довела до увеличаване на риска за търговските операции. Това от своя страна е довело до все по-консервативно поведение от страна на кредитните застрахователи, отразено в равнището на застрахователното покритие за рискове, присъщи за търговски операции.
- (9) Целта на схемата е да се преодолее неефективност на пазара, дължаща се на липсата на предлагане на застраховане на кредити, и да се спомогне за възстановяването на доверието в пазара за кредитно застраховане.
- (10) Постигането на тези цели се преследва чрез предоставянето на застрахователно покритие за кредити на износители и на предприятия, които са временно изправени пред липсата на застрахователно покритие за експортни кредити на частния пазар за трансакции с купувачи в държавите от ЕИСП или за вътрешни трансакции.
- (11) Според португалските органи застрахователният сектор се е свил значително от 2008 г. насам, което е довело до липсата на покритие. Към 30 септември 2010 г. общата стойност на застрахования портфейл е намаляла с 32,84 % между 31 декември 2008 г. и 31 декември 2009 г. и с още 22,4 % от 31 декември 2009 г. до 30 септември 2010 г. Общата стойност на застрахования портфейл е намаляла до 15,9 милиарда EUR през 2010 г. от 30,6 милиарда EUR в края на 2008 г. Броят на застрахованите дружества е намалял от 3709 в края на 2008 г. на 2290 през септември 2010 г. Застрахователите представиха и писма, обосноваващи необходимостта от продължаване на схемата до края на 2010 г. въпреки твърденията в писмата, че няма да бъде достигнат максималният размер на покритието, предоставен по схемата. В писмата беше обяснена необходимостта от схемата, като се посочва повишеният риск при застраховането на експортни кредити поради общото икономическо положение в период на възстановяване от кризата, с последващо увеличаване на цените и намаляване на покритието от частни застрахователи в някои сектори.

2.2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

- (12) Националното правно основание за схемата е Наредба-закон № 175/2008 от 26 август 2008 г. за създаване на Fipova и Наредба-закон № 211/1998 г. от 16 юли 1998 г. за установяване на правила, приложими за организациите за взаимно гарантиране (изменена с Наредба-закон № 19/2001 от 30 януари 2001 г. и Наредба-закон № 309-A/2007 от 7 септември 2007 г.).

2.3. ПРИЛАГАЩ ОРГАН

- (13) Схемата се реализира чрез следните частни кредитни застрахователи, извършващи дейност на португалския пазар: COSEC, CESCE, COFACE и Credito y Caución.

2.4. ПОЛУЧАТЕЛИ

- (14) Според информацията, изпратена на 26 ноември 2010 г. от португалските органи, към октомври 2010 г. е имало 399 получатели по схемата.
- (15) Разпределението на кредитните тавани, предоставени към октомври 2010 г., е представено в следните таблици:
- (16) Използване по застрахователни посредници:

Застрахователно дружество	Получатели		Кредитен таван в евро	
	Брой	(%)	Стойност	(%)
COSEC	273	68,42	151 693 571	71,68
Credito y Caución	43	10,78	28 259 171	13,35
CESCE	55	13,78	24 747 850	11,69
COFACE	28	7,02	6 929 700	3,27
Общо	399	100	211 630 292	100

- (17) Разбивка според пазарния дял в евро на транзакциите, свързани с вътрешна търговия и с износ, през октомври 2010 г.

	Действително използван кредитен таван ⁽¹⁾	
	Стойност (EUR)	(%)
Транзакции, свързани с вътрешна търговия	137 175 542	73,20
Транзакции, свързани с износ	50 221 841	26,80
Общо	187 397 383	100

⁽¹⁾ Общият размер на предоставения кредитен таван е 211,6 милиона евро, а действително използваният кредитен таван за покритие на търговски операции е бил 187,3 милиона евро.

- (18) Разбивка според размера на получателя:

Размер на получателя	Получатели		Кредитен таван в евро	
	Брой	(%)	Стойност (EUR)	(%)
Големи предприятия	126	31,58	101 135 009	47,79
Средни предприятия	158	39,60	71 507 618	33,79
Микро-/малки предприятия	115	28,82	38 987 665	18,42
Общо	399	100	211 630 292	100

2.5. УСЛОВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА СХЕМАТА

- (19) Схемата покрива търговски рискове (като например неплатежоспособност и забавени неизплатени плащания), свързани с транзакции за износ за периоди под две години с държавите от ОИСР, и рискове по отношение на транзакции, свързани с вътрешна търговия.
- (20) Обществената застраховка действа като инструмент за споделяне на риска (с допълващ характер) с частни застрахователи. Тя се предоставя само в допълнение към покритието, предоставено от частен застраховател.
- (21) Според португалските органи обществената застраховка се предоставя при напълно идентични условия като тези на частната застраховка. Така сумата, която се покрива от обществената застраховка, никога не може да надвишава сумата, покрита от частния застраховател. Приложимата застрахователна премия обаче възлиза на 60 % от премията, прилагана от частния застраховател. Средната ставка, приложима по схемата, е представлявала 0,21 % от оборота, докато пазарната ставка, прилагана от частните застрахователи, е възлизала средно на 0,36 % от оборота през 2009 г. Дори средните пазарни ставки — съответно 0,23 % и 0,24 % през 2007 г. и 2008 г. — са били по-високи от средната приложима ставка по схемата от 2009 г. насам.
- (22) В случай на настъпване на застрахователното събитие всички суми за възстановяване се поделят между държавата и частния застраховател, осигуряващ основното покритие, пропорционално на дела от общото гарантирано покритие, т.е. на квотния дял. Процедурата за възстановяване се управлява от частния застраховател.

2.6. ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ

- (23) Уведомление за схемата е изпратено на 12 януари 2009 г. за срок от 1 януари 2009 г. до 31 декември 2010 г. Комисията не е уведомена за удължаване.

2.7. БЮДЖЕТ

- (24) Според информацията, предоставена на Комисията от страна на португалските органи, максималната гаранция за един получател е 1,5 милиона евро.
- (25) Според информацията, предоставена на Комисията от португалските органи, общият бюджет на схемата за вътрешни и експортни трансакции, е 2 милиарда EUR ⁽⁴⁾.

3. РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ОТНОСНО ОФИЦИАЛНАТА ПРОЦЕДУРА ПО РАЗСЛЕДВАНЕ

- (26) В решението си от 27 октомври 2010 г. за откриване на официалната процедура по разследване Комисията представи своята предварителна оценка и изрази съмнения по отношение на съвместимостта на схемата с вътрешния пазар. Съмненията, изразени в решението, засягаха:

— прилагането на схемата по отношение на застраховането на краткосрочни експортни кредити, когато цените по гаранцията са били под равнището, което обикновено се изисква съгласно Съобщението на Комисията относно застраховането на краткосрочни експортни кредити ⁽⁵⁾ (наричано по-долу „съобщението“). Комисията изрази съмнения, че възнаграждението е било необходимо и пропорционално за постигане на целта, като се има предвид потенциалното нарушаване на конкуренцията, свързано с него,

— прилагането на схемата по отношение на вътрешните трансакции. Комисията изрази съмнения по отношение на съвместимостта на мярката и отново постави под въпрос цената на предоставената гаранция.

4. МНЕНИЕ НА ПОРТУГАЛИЯ

- (27) В мнението си по отношение на откриването на официалната процедура по разследване португалските органи заявяват, че твърдението на Комисията, че предприятията по схемата се възползват от предимство, което иначе не би съществувало, не съответства на целите, представени във временната рамка. За да докажат неефективността на пазара, португалските органи посочват коефициента на загубата, който е достигнал рекордната стойност от 102 % през 2008 г. въпреки факта, че броят на застрахованите предприятия е намалял с 29,41 % в края на 2009 г. в сравнение с края на 2008 г. и с още 12,53 % до края на септември 2010 г. Стойността на застрахования портфейл е намаляла с 32,84 % в края на 2009 г. в сравнение с края на 2008 г. и с още 22,36 % към септември 2010 г. Португалия твърди още, че други държави-членки също са приели такива схеми.
- (28) По отношение на избирателния характер на предимството Португалия твърди, че схемата **не е избирателна**, а представлява мярка от общ характер, която не води до вътрешносекторна или междусекторна дискриминация. Освен това Португалия критикува липсата на определение на Комисията за това какво представлява обща мярка. Според Португалия липсата на дискриминация се доказва с i) прилагането на схемата и по отношение на предприятия от други държави-членки, които извършват дейност в Португалия; ii) приемането на заявления за схемата от всички четири застрахователи, осъществяващи дейност в Португалия, като всички те са поне частична собственост на чуждестранни образувания; iii) липсата на промяна в необходимостта от финансиране по време на кризата; iv) основният получател по схемата, който през октомври 2010 г. е бил сегментът с операциите, свързани с националния пазар (73,2 %); v) възможността всички предприятия, извършващи дейност в Португалия, да използват схемата, независимо от това дали естеството на дейността им е свързано с търговия със стоки (отраслите „строителство“, „транспорт“ и „други услуги — с изключение на търговия“ са се възползвали от схемата със суми съответно в размер на 2 155 000 EUR, 471 500 EUR и 4 580 000 EUR), въпреки че по своето естество експортните кредити са свързани основно с трансакции със стоки. Освен това според Португалия **моделът с допълващ характер** не е източник на дискриминация, тъй като не възпрепятства нито едно предприятие да договори такава политика с частен застраховател. Публичните органи разчитат изцяло на оценката на риска на частните застрахователи. Освен това според португалските органи **максималният таван**, определен за една застраховка, не ограничава достъпа до нея за големи предприятия, които са се възползвали от схемата (до 47,79 % според стойността на операциите в сравнение с 33,79 % за средни предприятия и 18,42 % за малки предприятия, но само до 31,58 % според броя на получателите в сравнение с 39,60 % за средни предприятия и 28,82 % за малки предприятия). Максималният таван е предназначен да гарантира, че използваните държавни ресурси са пропорционални на преследваните цели и че рискът е диверсифициран по подходящ начин, като същевременно се осигурява достъп до схемата за по-голям

⁽⁴⁾ Съгласно уведомлението от 12 януари 2009 г.

⁽⁵⁾ ОВ С 281, 17.9.1997 г., стр. 4.

брой предприятия. Според португалските органи фактът, че максималната сума по схемата не е била използвана, служи за доказателство за липсата на дискриминация за големите предприятия. И накрая, Португалия изразява съмнение по отношение на връзката между съдебната практика, посочена от Комисията в точка 36 от решението за откриване на официалната процедура по разследване, и дискриминацията. Тя изразява съжаление, че Комисията не е определила критерии, на които дадена мярка трябва да отговаря, за да бъде от общ характер.

- (29) Португалия обоснова **по-ниските цени** по схемата в сравнение с тези при частното застраховане, твърдейки, че може да се наблюдава неблагоприятен избор, т.к. предприятията са решавали да застраховат по-малко рисковите операции по схемата, като са оставили по-рисковите операции за покритие чрез частно застраховане. Във връзка с това според португалските органи обосновката на Комисията не би могла да бъде уместна за сектора на експортните кредити, където рискът не се увеличава с размера на кредита, както се случва при банковите кредити. Според португалските органи ниският риск се доказва с факта, че към октомври 2010 г. обемът на исканията, натрупани по схемата, се е увеличил само с 0,26 % от общата стойност на договорените застраховки. Освен това според португалските органи цените, прилагани за държавната гаранция, съответстват на пазарните цени преди кризата и следователно не създават предимство за техните получатели.
- (30) Освен това според португалските органи схемата не предизвиква нарушаване на конкуренцията между държавите-членки, тъй като: i) тя обхваща и национални операции; ii) разходите за застраховане се различават в държавите-членки, както проличава от различните цени за застраховане; и iii) този вид услуга не се предлага на пазара.

5. МНЕНИЯ НА ДРУГИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

- (31) След публикуването на решението на Комисията за откриване на официалната процедура по разследване в *Официален вестник* на 9 април 2011 г. Комисията не получи мнения от трети страни.

6. ОЦЕНКА

6.1. КВАЛИФИЦИРАНЕ НА МЯРКАТА КАТО ДЪРЖАВНА ПОМОЩ

- (32) Член 107, параграф 1 от ДФЕС гласи:

Освен когато е предвидено друго в настоящия договор, всяка помощ, предоставена от държава-членка или чрез ресурси на държава-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на някои стоки, доколкото засяга търговията между държавите-членки, е несъвместима с вътрешния пазар.

- (33) За да се прилага член 107, параграф 1 от ДФЕС, трябва да е налице мярка за помощ, която може да се припише на държавата и се предоставя чрез държавни ресурси, засяга търговията между държавите-членки и нарушава конкуренцията на вътрешния пазар, като предоставя изборително предимство на определени предприятия.

Държавни ресурси

- (34) Както се обяснява в решението на Комисията от 27 октомври 2010 г. за откриване на официалната процедура по разследване, застраховката се предлага пряко от държавата и всички загуби, произтичащи от схемата, засягат националния бюджет. Следователно схемата включва държавни ресурси. Наличието на държавни ресурси не се оспорва от Португалия.

Изборително предимство за застрахователи

- (35) Комисията анализира пазарите за застраховане на краткосрочни експортни кредити в решенията си относно застрахователните схеми за краткосрочни експортни кредити ⁽⁶⁾. Ставките на премиите на пазара за застраховане на краткосрочни експортни кредити обикновено се фиксират в договори за минимален срок от една година. Поради това всяка промяна в цените на предлаганото покритие започва да действа единствено след известен период. Освен това

⁽⁶⁾ Вж. по-специално, решение на Комисията по дело № 434/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Австрия* (ОВ С 25, 2.2.2010 г., стр. 4), решение на Комисията по дело № 198/09 *Експортни кредити в Дания* (ОВ С 179, 1.8.2009 г., стр. 2) решение на Комисията по дело № 532/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Белгия* (ОВ С 19, 26.1.2010 г., стр. 7), решение на Комисията по дело № 258/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити във Финландия* (ОВ С 227, 22.9.2009 г., стр. 1), решение на Комисията по дело № 384/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Германия* (ОВ С 212, 5.9.2009 г., стр. 11), решение на Комисията по дело № 187/10 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Унгария* (ОВ С 259, 15.9.2010 г., стр. 6), решение на Комисията по дело № 50/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Люксембург* (ОВ С 143, 24.6.2009 г., стр. 6), решение на Комисията по дело № 659/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Литва* (ОВ С 33, 10.2.2010 г., стр. 5), решение на Комисията по дело № 84/10 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Латвия* (ОВ С 213, 6.8.2010 г., решение на Комисията по дело № 409/09 *Схема за застраховане и презастраховане на експортни кредити в Нидерландия* (ОВ С 270, 11.11.2009 г., стр. 11), решение на Комисията по дело № 713/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Словения* (ОВ С 108, 28.4.2010 г., стр. 3).

пазарната практика е да се коригира предлагането на кредитно застраховане чрез увеличаване или намаляване на размерите на предлаганите кредити, а не чрез промяна на ставката, прилагана за покритието. Тази практика се наблюдава също и от началото на финансовата криза, както се доказва с писмата за отказ на покритие, изпратени от Португалия, и писмата за отказ, изпратени по други дела за застрахователни схеми за краткосрочни експортни кредити ⁽⁷⁾. Като цяло писмата за отказ от застрахователите не предлагат на износителите като алтернатива по-висока цена за покритието на някои купувачи. Сведенията показват, че в резултат на финансовата криза частните застрахователи значително са намалили предлаганото покритие, като често изобщо го оттеглят. Други данни, предоставени от пазарни оператори, потвърждават горепосоченото ⁽⁸⁾. Следователно конкуренцията между застрахователите се основава главно на количествата, а не на цените. Чрез мярката държавата е реагирала на търсенето, за което липсва покритие от съществуващите частни оператори. Въпреки това на конкурентен пазар без държавна намеса нов оператор би реагирал на търсенето чрез предоставяне на допълнително застрахователно покритие. Следователно въздействието на държавната намеса е било да защити пазарните позиции на частните оператори, които вече извършват дейност на португалския пазар.

- (36) Застраховането на краткосрочни експортни кредити е продукт, при който застрахователят поема търговския и политическия риск от неизпълнение от страна на купувача при търговска транзакция. Банките също предлагат поемането на търговските рискове, свързани с търговски транзакции, чрез документарен кредит и факторинг без право на обратен иск. Застраховането на краткосрочни експортни кредити, предлагано от дружествата за застраховане на експортни кредити, и документарните кредити, предлагани от банките, са взаимно заменяеми по отношение на търсенето на пазара за защита срещу търговски риск при търговски транзакции. При липсата на държавна намеса износителите биха прибегнали поне в някаква степен до документарен кредит (акредитив), предлаган от банките. ⁽⁹⁾ Поради възможната заменяемост между застраховането на краткосрочни експортни кредити, предлагано от застрахователите, и документарния кредит, предлаган от банките, мярката създава предимство в полза на сектора на застраховането на краткосрочни експортни кредити, тъй като допринася за поддържането на пазарния дял на застрахователите на експортни кредити на пазара за защита срещу търговски и политически рискове, свързани с търговски транзакции. Тъй като банките не отговарят на условията за кандидатстване по схемата, при която публичното застраховане се предлага единствено като допълнение към покритието, предлагано от частни застрахователи, предимството е избирателно.
- (37) С оглед на горепосоченото Комисията достига до заключението, че мярката предоставя избирателно предимство на застрахователите.

Избирателно предимство за износители и предприятия, извършващи вътрешна търговия

- (38) Износителите и предприятията, извършващи вътрешна търговия, които участват в схемата, заплащат премия, която е по-ниска от пазарната премия. Това води до укрепване на позицията на предприятията, които се възползват от схемата, в сравнение с тези, които вероятно ще получат своето покритие единствено от частни застрахователи на пазарна цена. Самото укрепване чрез мерки на дадена схема на позицията на някои участници на пазара в сравнение с техните конкуренти в сходно положение се счита за предимство ⁽¹⁰⁾. В настоящия случай укрепването на позицията на тези получатели не би било възможно в същата степен без намесата на държавата.
- (39) Освен това, както потвърждава Португалия, покритието не се предлага на пазара, поне не в същата степен, за рисковете, покривани по схемата. Така предприятията, които се възползват от схемата, получават двойно предимство под формата на достъп до застрахователно покритие, което иначе не би се предлагало: те не само се възползват от по-ниска премия в сравнение с пазарната цена, но се възползват и от съществуването на допълнителното покритие.
- (40) Португалската схема *de facto* е избирателна.
- (41) Първоначален признак, че схемата е избирателна, е, че предприятията, които се възползват от мярката, са почти изключително предприятия, търгуващи със стоки, докато предприятията, които предоставят услуги, се възползват в много по-малка степен от нея. В контекста на официалната процедура по разследване португалските органи посочват, че няма правни ограничения, възпрепятстващи предприятията, които не извършват търговска дейност, да се възползват от схемата, и че отраслите „строителство“, „транспорт“ и „други услуги — с изключение на търговия“

⁽⁷⁾ Вж. по-специално решение на Комисията по дело № 532/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Белгия*, решение на Комисията по дело № 258/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити във Финландия*, решение на Комисията по дело № 384/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Германия*, решение на Комисията по дело № 50/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Люксембург*, решение на Комисията по дело № 84/10 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Латвия*, решение на Комисията по дело № 409/09 *Схема за застраховане и презастраховане на експортни кредити в Дания*, решение на Комисията по дело № 713/09 *Застраховане на краткосрочни експортни кредити в Словения*.

⁽⁸⁾ Вж. *Застраховане на кредити в подкрепа на международната търговия*, Fabrice Morel, Berne Union, 2010 г., (*Credit insurance in support of international trade*, Fabrice Morel, Berne Union, 2010), <http://www.berneunion.org.uk/pdf/Credit%20insurance%20in%20support%20of%20international%20trade.pdf>.

⁽⁹⁾ Вж. Доклад за пазарните тенденции при частното презастраховане в областта на застраховането на експортни кредити, Европейска комисия (*The Report on Market Trends of Private Reinsurance in the Field of Export Credit Insurance*, European Commission), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/export_credit_insurance_report.pdf.

⁽¹⁰⁾ Вж. решение на Съда (трети състав) от 8 септември 2011 г. по дело C-279/08 P, Комисия/Нидерландия, все още непубликувано.

са се възползвали от схемата. Въпреки това Португалия признава също, че поради своето естество застраховането на експортни кредити засяга основно транзакциите със стоки. Само около 2,4 % от застраховките, предоставени по схемата към октомври 2010 г., са били за предприятия, които предоставят транспорт и други услуги. Като се има предвид, че предприятията, които предоставят услуги, са съставлявали само 8 от общо 361 предприятия, възползвали се от схемата, и около 1,25 % от дела на кредитните тавани, е ясно, че въпросната мярка е подпомогнала основно предприятия, които търгуват със стоки.

- (42) Има други елементи, които показват, че схемата *de facto* е избираща.
- (43) Първо, въпреки твърдението на португалските органи, че схемата има общ характер, тъй като получателите се определят по обективни критерии, които не водят до дискриминация по отношение на образувания от други държави-членки, условията, определени съгласно схемата, предоставят известна възможност за избор на получатели. Схемата следва модел с допълващ характер, според който само предприятия, които имат кредитен таван при частен застраховател, отговарят на условията на схемата, докато предприятия, на които частни кредитни застрахователи напълно отказват покритие, не отговарят на условието за допълване. Схемата изцяло предоставя възможността на частните предприятия да преценят изпълнението на изискванията за покритие. При липсата на еднакви и обективни критерии за определяне на риска, свързан с транзакциите, които всеки износител или търговец извършва, схемата предоставя на частните оператори известна степен на свобода при оценката на кредитоспособността на предприятията, които отговарят на условията за кандидатстване за покритие. Съдът е преценил, че за да се счита за неизбираща, дадена мярка следва да се основава на критерий за прилагане, който е обективен, няма географски или отраслов аспект и съответства на целта на мярката⁽¹¹⁾. В настоящия случай липсата на обективен критерий за решението за предоставяне на частно покритие води до потенциална дискриминация между получателите, които са в съпоставимо фактическо положение⁽¹²⁾.
- (44) Второ, дори ако критериите за достъп до схемата се считат за обективни, според Съда единствено съществуването на обективни критерии не пречи мярката да има избираща характер, когато действието ѝ благоприятства някои предприятия за сметка на други. Във връзка с това Съдът посочи, че „[ф]актът, че помощта не е насочена към един или повече конкретни получатели, определени предварително, а че тя е предмет на редица обективни критерии, според които може да бъде предоставена, в рамките на предварително определено общо разпределение на бюджета, на неограничен брой получатели, които не са определени индивидуално предварително, не може да бъде достатъчен, за да се постави под въпрос избиращият характер на мярката и съответно определянето ѝ като държавна помощ по смисъла на член 92 от Договора [член 107, параграф 1 от ДФЕС]. Това обстоятелство може най-много да означава, че въпросната мярка не е индивидуална помощ. Това обаче не е пречка тази публична мярка да се счита за схема за помощ, представляваща избираща и следователно конкретна мярка, ако поради своите критерии на прилагане тя осигурява предимство на определени предприятия или на производството на някои стоки при изключване на други.“⁽¹³⁾ Следователно според Съда случаите на държавна намеса не следва да се оценяват въз основа на причините за тях или на техните цели, а на тяхното въздействие.⁽¹⁴⁾ В настоящия случай схемата *de facto* е избираща.
- (45) Трето, за да има общ характер, мярката трябва не само да се основава на обективни и хоризонтални критерии, но и да не бъде ограничена нито във времето, нито в областта на своето приложение. Схемата, въпреки че Португалия защитава нейния общ характер, е ограничена както във времето, така и в областта на своето приложение, включително поради самото естество на модела с допълващ характер, както е обяснено по-горе в съображение 43.
- (46) И накрая, критериите по схемата не съответстват на целта и логиката на мярката⁽¹⁵⁾. Дори ако схемата се прилага по обективен начин от частните застрахователи, само предприятия, чието покритие е намалало по време на кризата, биха отговаряли на условията по схемата. Предприятията, за които частните застрахователи са отменили кредитните тавани напълно, се изключват от схемата. Следователно въпреки целта на схемата, а именно да бъде преодоляна предполагаема липса на покритие на частния пазар, тя не обхваща предприятията, които са засегнати най-тежко от намаляването на капацитета за частно застраховане на пазара. Във връзка с това формата на мярката не е подходяща за преодоляване на установената неефективност на пазара.
- (47) Въз основа на горепосочените съображения предимствата, предоставяни на износителите и търговските предприятия, които участват в схемата, имат избираща характер.

⁽¹¹⁾ Решение на Първоинстанционния съд от 10 април 2008 г. по дело Кралство Нидерландия/Комисия на Европейските общности, T-233/04, Сборник II-00591, точка 88.

⁽¹²⁾ Решение от 8 ноември 2001 г. по дело Adria-Wien Pipeline GmbH и Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke GmbH/Finanzlandesdirektion für Kärnten, C-143/99, Recueil, стр. I-08365, параграф 41.

⁽¹³⁾ Решение на Първоинстанционния съд (трети разширен състав) от 29 септември 2000 г. по дело Confederación Española de Transporte de Mercancías/Комисия, T55/99, Recueil, стр. II-3207, точка 40.

⁽¹⁴⁾ Решение от 2 юли 1974 г. по дело Република Италия/Комисия на Европейските общности, C-173/73, Recueil, стр. 00709, точка 13.

⁽¹⁵⁾ Решение на Първоинстанционния съд (пети разширен състав) от 10 април 2008 г. по дело Кралство Нидерландия/Комисия на Европейските общности, T-233/04, Сборник, стр. II-00591, точка 88.

Въздействие върху търговията и нарушаване на конкуренцията

- (48) По отношение на въздействието върху търговията схемата покрива трансакции за износ и вътрешни трансакции за търгуеми стоки.
- (49) Като покрива вътрешни операции, схемата евентуално може да засяга търговията между държавите-членки в степен, която може значително да наруши търговските потоци, например като пренасочва търговските дейности от износ към вътрешни трансакции.
- (50) По отношение на нарушаването на конкуренцията, съгласно практиката на Съда дори само фактът, че конкурентната позиция на дадено предприятие укрепва в сравнение с други конкурентни предприятия, като му се предоставя икономическа полза, която иначе не би получило при нормално протичане на неговата дейност, е признак за евентуално нарушаване на конкуренцията ⁽¹⁶⁾.
- (51) Тъй като схемата се прилага по отношение на износа, включително за други държави-членки, мярката очевидно засяга търговските потоци между държавите-членки, тъй като улеснява извършването на експортна дейност от страна на получателите.
- (52) Освен това схемата засяга търговията, доколкото обхваща вътрешни трансакции. Установена съдебна практика е, че когато помощ, предоставена от държава-членка, укрепва позицията на предприятие в сравнение с други конкурентни предприятия при търговия в рамките на Съюза, се счита, че търговията е засегната от тази помощ. Във връзка с това фактът, че икономически отрасъл е бил либерализиран на равнището на Съюза, може да послужи да се определи, че помощта има действително или потенциално въздействие върху конкуренцията и засяга търговията между държавите-членки. Освен това не е необходимо самото предприятие на получателя да участва в търговията в рамките на Съюза. Помощ, предоставена от държава-членка на предприятие, може да допринесе за поддържане или увеличаване на дейността на вътрешния пазар, като вследствие на това предприятия, установени в други държави-членки, имат по-малко възможности за навлизане на пазара на въпросната държава-членка. Освен това укрепването на предприятие, което до момента не е участвало в търговия в рамките на Съюза, може да постави това предприятие в позиция, която му позволява да навлезе на пазара на друга държава-членка ⁽¹⁷⁾.
- (53) В настоящия случай мярката облагодетелства предприятия, които извършват дейност в различни сектори, които са отворени за търговия на територията на Европейския съюз. Така дори предимствата, предоставени за вътрешните трансакции на предприятията, извършващи дейност само на португалския пазар, засягат търговията между държавите-членки.
- (54) Освен това предназначението на мярката е да подпомага търговската дейност на предприятията, установени в Португалия, а не на предприятията, установени в други държави-членки. Следователно мярката може да наруши конкуренцията на вътрешния пазар.

Заклучение

- (55) Следователно настоящият проект представлява държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС. Помощта може да се счита за съвместима с общия пазар, ако изпълнява условията на някое от изключенията, предвидени в Договора.

6.2. СЪВМЕСТИМОСТ НА ПОМОЩТА ЗА ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

- (56) В съобщението си Комисията определи условията, при които помощ за застрахователи под формата на подкрепени от държавата схеми за краткосрочни експортни кредити, се счита за съвместима. В условията на финансовата криза временната рамка определя условията за прилагане на съобщението.

⁽¹⁶⁾ Вж. решение от 17 септември 1980 г. по дело Philip Morris Holland BV/Комисия, 730/79, Recueil, стр. 2671, точка 11.

⁽¹⁷⁾ Вж., по-специално решение от 10 януари 2006 г. по дело Cassa di Risparmio di Firenze, C-222/04, Recueil, стр. I-289, точки 141—143 и цитираната в тях съдебна практика.

- (57) В точка 2.5 от измененото съобщение ⁽¹⁸⁾ „продаваеми рискове“ се определят като търговските и политическите рискове във връзка с публични и непублични длъжници, установени в държавите, изброени в приложението ⁽¹⁹⁾ към съобщението. Обикновено се забраняват финансови предимства в полза на застрахователи на експортни кредити, които сключват или покриват транзакция, квалифицирана като продаваем риск.
- (58) В точка 3.1 от съобщението се посочва, че факторите, които могат да нарушат конкуренцията между частни или публично подкрепяни застрахователи на експортни кредити, които застраховат продаваеми рискове, са *de jure* и *de facto* държавните гаранции за вземане на заеми и за загуби. Тези гаранции позволяват на застрахователите да вземат заеми при ставки, по-ниски от нормалните пазарни ставки, или изобщо им осигуряват възможност да вземат заеми. Освен това те премахват необходимостта застрахователите да се презастраховат на частния пазар.
- (59) Що се отнася до държави, които не са изброени в приложението към съобщението, тези рискове са „непродаваеми“ по смисъла на съобщението и публичната подкрепа за тяхното застраховане не е обхваната от съобщението.
- (60) В точка 4.2 от съобщението се предвижда, че „продаваемите рискове“ не могат да бъдат покривани чрез застраховане на експортни кредити с помощ от държавите-членки. В точка 4.4 от съобщението обаче се посочва, че при определени условия тези рискове могат временно да бъдат покривани от публични или публично подкрепяни застрахователи на експортни кредити. По-специално тя гласи, че рисковете, поети по отношение на длъжници, установени в държавите, изброени в приложението към съобщението, се считат за временно непродаваеми само ако може да бъде доказано, че на частния застрахователен пазар липсва покритие за рисковете, които по принцип се считат за продаваеми. Държавите-членки, които искат да задействат тази клауза за дерогация, трябва да представят пазарен доклад и да осигурят доказателства от двама големи международно признати застрахователи на експортни кредити, както и от национален кредитен застраховател, за липсата на покритие за рисковете на частния застрахователен пазар. Освен това публично подкрепяните застрахователи на експортни кредити трябва, доколкото е възможно, да съгласуват ставките на своите премии за такива „непродаваеми рискове“ със ставките, прилагани другде от частните застрахователи на експортни кредити за въпросния вид риск, и да осигурят описание на условията, които публичният застраховател на експортни кредити възнамерява да прилага по отношение на такива рискове.
- (61) За да се ускори процедурата във временната рамка беше опростено, до 31 декември 2010 г., доказателството, което държавите-членки трябва да представят, за да докажат липсата на покритие. За тази цел държавите-членки трябваше да представят доказателства, осигурени от един голям международно признат частен застраховател на експортни кредити и от един национален кредитен застраховател, или от поне от четири утвърдени износители на местния пазар. Временната рамка беше удължена до 31 декември 2011 г. ⁽²⁰⁾

Липса на покритие

- (62) Португалия представи няколко писма от износители, които показват, че им е отказано покритие за редица транзакции. Въпреки това Комисията не намери достатъчно доказателства за липсата на покритие в писмата, предоставени от португалските органи. Посочените в писмата причини за отказ са или поверителни, или се посочва ясно, че отказът се дължи на недостатъчната ликвидност и финансовото състояние на клиента, което е нормална бизнес практика при добре функциониращ застрахователен пазар. Португалия представи данни в отговора си във връзка с решението на Комисията от 27 октомври 2010 г. за откриване на официалната процедура по разследване, които показват намаляване на броя на дружествата, които сключват застраховки (към края на 2009 г. има намаление от 29,41 % в сравнение с предходната година и още 12,53 % до септември 2010 г.), както и намаление на стойността на застрахования портфейл (намаление от 32,84 % към края на 2009 г. в сравнение с предходната година и още 22,36 % до септември 2010 г.). Въпреки това от двете писма от частни застрахователи, предоставени от Португалия, в които се отбелязва липсата на покритие на частния пазар, в едно от тях (от CESCE от 22 ноември 2010 г.) се посочва, че нуждите от финансиране на предприятията също са намалели поради намаляването на търсенето на пазарите. Поради това предполагаемото намаление на застрахованите обеми не е достатъчно доказателство за липсата на покритие на пазара.
- (63) Освен това, ако на частния пазар действително има липса на покритие и впоследствие такова започне да се предлага, когато държавата предостави частично покритие, това може да бъде признак, че застрахователите са получили държавна помощ. Тъй като пазарът се приспособява основно според количеството, а не според цените, както се обяснява в съображение 35, наличието на кредитиране, получено чрез държавната помощ, позволява на операторите, които вече присъстват на пазара, да поддържат своята позиция.

⁽¹⁸⁾ Вж. поправка, публикувана в ОВ С 217, 2.8.2001 г., стр. 2.

⁽¹⁹⁾ Списъкът включва държавите от ЕС и ОИСР.

⁽²⁰⁾ ОВ С 6, 11.1.2011 г., стр. 5.

Съгласуване на ставките на премията със ставките, прилагани от частните кредитни застрахователи

- (64) Ставките, прилагани съгласно схемата, представляват 60 % от ставките, прилагани от частен застраховател, за осигуряване на покритие за един и същ клиент. Освен това, обратно на твърденията на Португалия, рискът, който се прехвърля на държавата във връзка със схемата, може да се счита за по-висок от риска, който се покрива самостоятелно от частния застраховател. Следва да се припомни, че рискът от неизпълнение се увеличава с увеличаването на застрахованата сума. Така с по-голяма стойност на застрахователното покритие износителят ще приеме да сключи повече търговски трансакции с даден купувач. Общата стойност на трансакциите може да надвиши капацитета на купувача за изплащане.
- (65) Португалските органи считат, че рискът от допълнителни трансакции е по-нисък, като приемат, че износител, който е получил ограничено покритие, първо ще застрахова най-рисковите купувачи; а с увеличаване на покритието износителят постепенно ще застрахова купувачите, които са по-малко рискови. При този аргумент обаче се пропуска фактът, че кредитните тавани се предоставят за отделните купувачи и следователно износителят няма избор да използва целия предоставен таван изключително за купувачите с най-ниска кредитоспособност.
- (66) Освен това твърдението на португалските органи, че допълнителните застраховани трансакции са с по-нисък риск в сравнение с трансакциите, застраховани от частния застраховател, води до заключението, че частните застрахователи приемат по-висок риск за определено равнище на премията, като същевременно отказват да покриват трансакции с по-нисък риск за същото равнище на премията. Ако този аргумент беше верен, един рационален частен застраховател би застраховал повече трансакции, което ще увеличи неговия приход от премии от тях при същевременно намаляване на риска. С други думи според аргумента на португалските органи частните застрахователи биха действали нерационално, като биха се съгласили да застраховат по-рискова част от портфейла вместо по-малко рисковата част. Поради това аргументът не може да бъде приет.
- (67) В резултат на увеличаване на риска, покрит чрез мярката, държавата поема риска от по-голяма очаквана крайна загуба в сравнение с частния застраховател, когато предоставя и определя цената на първоначалното покритие самостоятелно. Поради това при схема с допълващ характер, при което решението за разширяване на покритието се взема едва след като е определена премията за първоначалния таван за застраховането на кредити, цената на допълнителната част трябва да отразява по-високия риск от евентуално прекомерно покритие. Аргументът на португалските органи, според които предприятията биха направили неблагоприятен избор, който би гарантирал, че по-рисковите операции ще бъдат покрити от частни застрахователи, не е подкрепен от конкретни данни, нито от познатата пазарна практика. Най-разпространената форма на частно застраховане на краткосрочни кредити (полиза за целия оборот) изисква целият портфейл на кредитираните продажби да се покрива от полицата. Така застрахованото дружество няма възможност да застрахова своите рискове избирателно. Комисията счита, че цената на допълнителната застраховка следва да бъде съобразена с по-високото равнище на поетия риск. Затова цената е следвало да бъде по-висока от цената, прилагана от страна на частните застрахователи за основното покритие.
- (68) В настоящия случай ставките, прилагани по схемата, са по-ниски от текущите ставки на пазара за застраховане на експортни кредити, което се потвърждава от Португалия в отговора ѝ по повод на решението на Комисията от 27 октомври 2010 г. за откриване на официалната процедура по разследване. Тази цена е по-ниска и от пазарните ставки през 2007 и 2008 г. Поради тази причина аргументът, представен от португалските органи, според който определените цени съответстват на пазарните ставки преди кризата, също не се потвърждава. Освен това цената следва да бъде съобразена и с равнището на поетия риск. Следователно цената всъщност следва да бъде по-висока от пазарната цена.
- (69) С оглед на горепосочената схема, прилагана по отношение на застрахователи, е несъвместима със съобщението и временната рамка.

6.3. СЪВМЕСТИМОСТ НА ПОМОЩТА ЗА ИЗНОСИТЕЛИ И ПРЕДПРИЯТИЯ, ИЗВЪРШВАЩИ ВЪТРЕШНА ТЪРГОВИЯ**6.3.1. Съвместимост на мярката, предназначена за застраховане на краткосрочни експортни кредити**

- (70) Член 107, параграф 3, буква в), приложима при нормални пазарни условия, и член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС, приложима в периоди на сериозни затруднения в икономиката, позволяват помощта да се разглежда като съвместима с вътрешния пазар при определени условия.

(71) Комисията припомня, че според съдебната практика член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС трябва да се прилага строго и да служи за преодоляване на затруднения в цялата икономика на държава-членка ⁽²¹⁾.

(72) В съответствие с принципите, определени във временната рамка (параграф 5.1), удължена до 31 декември 2012 г., за да се счита за съвместима, мярката за помощ трябва да отговаря на следните критерии:

а. *Уместност* Помощта трябва да бъде насочена по подходящ начин, за да може ефективно да постига целта за преодоляване на сериозни затруднения в икономиката. Това няма да е така, ако мярката не е подходяща за преодоляване на затрудненията.

б. *Необходимост* Мярката за помощ трябва по своя размер и форма да бъде необходима за постигане на целта. Следователно тя трябва да бъде в минималния размер, необходим за постигане на целта, и да бъде в най-подходящата форма за преодоляване на затрудненията. С други думи, ако помощ в по-малък размер или мярка във форма, пораждаща по-слабо нарушение, са достатъчни за преодоляване на сериозни затруднения в цялата икономика, въпросната мярка не би била необходима. Този анализ се потвърждава от утвърдената практика на Съда ⁽²²⁾.

в. *Пропорционалност* Положителното въздействие на мярката трябва да бъде балансирано правилно по отношение на нарушаването на конкуренцията, така че нарушенията да бъдат ограничени до необходимия минимум за постигане на целите на мерките. С член 107, параграф 1 от ДФЕС се забраняват всички изборителни публични мерки, които могат да нарушат търговията между държавите-членки. При всяка дерогация съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС, с която се разрешава държавна помощ, трябва да се гарантира, че помощта е ограничена до необходимото за постигане на нейната определена цел.

Уместност

(73) Както е обяснено в съображение 46, моделът на схемата изключва предприятия, които са засегнати най-сериозно от кризата, и поради това тя не е подходяща за преодоляване на предполагаема неефективност на пазара поради липса на частно покритие.

Необходимост и пропорционалност: съгласуване на ставките на премията със ставките, прилагани от частните кредитни застрахователи

(74) Както се посочва по-горе в съображение 62, въпреки че информацията, предоставена от Португалия, показва затруднения на частния пазар за застраховане на кредити, тя не доказва липса на покритие. Следователно не може да бъде установена необходимост от държавна намеса.

(75) Както се обяснява в съображения 21 и 64, ставките, прилагани по схемата, представляват 60 % от ставките, прилагани от частни застрахователи, за осигуряване на покритие за един и същ клиент.

(76) Както се обяснява по-горе в съображения 65—67, при схема с допълващ характер, когато решението за разширяване на покритието се взема едва след като е определена премията за първоначалния таван на застраховка на кредит, цената на допълнителната част трябва да отразява по-висок риск от евентуалното прекомерно покритие.

(77) Целта да се осигури предполагаемото липсващо застрахователно покритие може да бъде постигната и чрез схема, чиито цени са определени така, че да отразяват основния риск, поет от държавата. Следователно цените по схемата, основаващи се на премия, която е по-ниска от премията, която би била прилагана на пазара за подобни рискове, не са пропорционални на целта на схемата.

(78) С оглед на горепосоченото частта от схемата, отнасяща се за застраховането на експортни кредити, не може да се счита за съвместима помощ за износители съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС и временната рамка.

(79) Що се отнася до член 107, параграф 3, буква в), всички аргументи във връзка с уместността, необходимостта и пропорционалността, имат еднакво отношение към анализа за съвместимост съгласно член 107, параграф 3, буква б). Следователно помощта за застрахователи на експортни кредити по схемата засяга условията на търговия в степен, която противоречи на общия интерес.

⁽²¹⁾ Вж. например решение на Първоинстанционния съд от 15 декември 1999 г. по съединени дела Freistaat Sachsen, Volkswagen AG и Volkswagen Sachsen GmbH/Комисия на Европейските общности, T-132/96 и T-143/96, Recueil, стр. II-3663, точка 167.

⁽²²⁾ Вж. решение от 17 септември 1980 г. по дело Philip Morris Holland BV/Комисия, 730/79, Recueil 2671, точка 17. Неотдавна този принцип беше потвърден с решението от 15 април 2008 г. по дело Nuova Agricast Srl/Ministero delle Attività Produttive, C-390/06, Сборник, стр. I-02577, точка 68.

6.3.2. Съвместимост на схемата по отношение на застраховането на транзакции, свързани с вътрешна търговия

- (80) По отношение на прилагането на схемата за вътрешни транзакции, застраховането на вътрешна търговия под пазарната цена може да отклони търговските транзакции от износ в полза на вътрешни транзакции и да окаже сериозно въздействие върху вноса. Поради това при нормални пазарни условия подкрепата от държавата в полза на вътрешнотърговски операции е строго забранена. С букви в) и б) от член 107, параграф 3 от ДФЕС обаче се позволява помощта да се счита за съвместима с вътрешния пазар при определени условия. Във връзка с това в съобщението и във временната рамка се определят критерии за съвместимостта на мерките за застраховане на краткосрочни експортни кредити. Тези текстове обаче не включват транзакции, свързани с вътрешна търговия.
- (81) Въпреки това Португалия изпрати уведомление за схемата в контекста на настоящата финансова криза съгласно временната рамка. Поради това трябва да се установи дали, с оглед на всеобхватните последствия от настоящата икономическа криза, схемата може да се счита за пряко съвместима съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС. Ако това не е така, трябва да се анализира дали мярката може да се счита за съвместима съгласно член 107, параграф 3, буква в).
- (82) По отношение на съвместимостта съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС посочената разпоредба позволява на Комисията да обяви помощ за съвместима с вътрешния пазар, ако целта ѝ е „преодоляването на сериозни затруднения в икономиката на държава-членка“.
- (83) Комисията отбелязва отново, че член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС трябва да се прилага строго и да служи за преодоляване на затруднения, които засягат цялата икономика на държава-членка ⁽²³⁾. Тя припомня също, както е посочено в съображение 73 по-горе, че мярката трябва да отговаря на принципите за уместност, необходимост и пропорционалност.
- (84) Мярката беше приведена в действие в условията на настоящата финансова криза и е ограничена по време.
- (85) Комисията получи писма от износители и частни застрахователи, в които се посочва намаление на застрахователното покритие за вътрешни транзакции. Португалските органи твърдят, че коефициентът на загубата се е увеличил на 102 %. От тази забележка обаче не може да се направи заключение, тъй като увеличението следва постоянна тенденция от 2004 г., както е посочено в коментарите, предоставени от португалските органи. Постоянното увеличаване на коефициента на загубата още преди настъпването на финансовата криза е възможно да не бъде признак за неефективност на пазара при финансирането на вътрешната търговия, а по-скоро за структурен проблем. Поради това Комисията не намери доказателства, че схемата е подходяща за преодоляване на сериозни затруднения в икономиката, и счита, че схемата не може да бъде обявена за съвместима с временната рамка или член 107, параграф 3, буква б).
- (86) По отношение на съвместимостта на мярката съгласно съобщението и член 107, параграф 3, буква в), целта на схемата е да се преодолее липсата на покритие на застрахователния пазар. Поради своя допълващ характер обаче схемата, която позволява известна степен на свобода на частните застрахователи при избора на получател, съществува вероятност тя да остави без покритие предприятия, които са в съпоставимо фактическо положение с предприятията, ползващи покритие, но засегнати от кризата в по-голяма степен. За тези изключени предприятия застрахователното покритие би било оттеглено напълно, а не само частично отменено. Освен това мярката не само осигурява допълнително покритие на получателите, но и предоставя предимство по отношение на цената, като се има предвид, че ставките на премиите са под пазарните ставки. Както вече беше отбелязано, ставките, прилагани по схемата, представляват 60 % от ставките, прилагани от частен застраховател за осигуряване на покритие за един и същ клиент, а фактът, че таванът на покритието е увеличен двойно в сравнение с първоначалния таван, предполага по-голям риск, който не е отразен в премиите. Равнището на цените по схемата не е обосновано от гледна точка на необходимостта да се преодолее липсата на застрахователно покритие. Схемата не е пропорционална за постигането на нейната определена цел предвид потенциалното нарушаване на конкуренцията.
- (87) Поради това Комисията заключава, че държавната помощ, предоставена за застраховане на вътрешнотърговските транзакции, не изпълнява условията на букви б) или в) от член 107, параграф 3 от ДФЕС и е несъвместима с вътрешния пазар.

⁽²³⁾ Вж. например решение на Първоинстанционния съд (втори разширен състав) от 15 декември 1999 г. по съединени дела Freistaat Sachsen, Volkswagen AG и Volkswagen Sachsen GmbH/Комисия на Европейските общности, T-132/96 и T-143/96, Recueil, стр. II-3663, точка 167.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- (88) С оглед на горепосоченото Комисията заключава, че схемата предоставя държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС, която не може да бъде обявена за съвместима с вътрешния пазар.

8. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

- (89) Съгласно член 14, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета ⁽²⁴⁾, когато са взети отрицателни решения в случаи с неправомерна помощ, Комисията решава съответната държава-членка да вземе всички необходими мерки за възстановяване на помощта от получателите. Възстановява се само помощ, която е несъвместима с вътрешния пазар.
- (90) Целта на възстановяването е връщане към положението, съществувало преди предоставянето на помощта. Тя се постига, след като несъвместимата помощ бъде изплатена от получателите, които по този начин се отказват от предимството, което са имали спрямо своите конкуренти. Сумата, която подлежи на възстановяване, следва да бъде такава, че да се премахне икономическото предимство, предоставено на получателите.
- (91) За да се определи точната количествена стойност на помощта, тъй като не е налична подходяща пазарна цена за възнаграждението за покритието от държавата, е необходимо да се определи подходящ показател. Както се посочва в първото тире на точка 4.2 от известието на Комисията относно гаранциите ⁽²⁵⁾, „еквивалентът на помощта в брой“ за гаранция по заем през дадена година може да се изчисли по същия начин като еквивалента за помощта за заем при облекчени условия. Следователно размерът на помощта може да се изчисли като разлика между теоретичната пазарна ставка и получената благодарение на държавната гаранция ставка, след като се приспадат всички изплатени премии.
- (92) По отношение на помощта за застрахователи предимството се изразява под формата на запазване на пазарния дял на застрахователите. При липса на помощ покритието би могло да се осигури от друг участник на пазара. По-специално, както е обяснено в съображение 35, конкуренцията на пазара се основава главно на количествата, а не на цените. Освен това пазарната практика е да се определи средна цена за целия портфейл, който след това следва да се застрахова при същия застраховател ⁽²⁶⁾ с цел да се избегне подбиране на определени клиенти (*cherry picking*) от страна на застрахованото предприятие. Подбирането на определени клиенти може да възникне, ако застрахованото предприятие заплати средна цена само за клиенти с висок риск и не застрахова клиентите с по-нисък риск или застрахова клиенти с по-нисък риск при друг застраховател. Следователно, ако друг участник на пазара беше предоставил покритие на износителите за целия изискан кредитен таван дори на по-висока цена, износителите вероятно щяха да пренасочат съвкупността от своите застрахователи полици към алтернативния доставчик на покритие. Предимството в парично отношение е маржът на печалбата, реализирана по застрахования обем от всеки частен застраховател, като се приспадат разходите, свързани с този обем. Тези елементи, преобразувани в печалбите, реализирани от частните застрахователи, участващи в схемата през периода, в който държавата е предоставяла допълнителното покритие, биха били отчетени от друг участник на пазара при липса на схема. Следователно помощта в полза на застрахователите се определя количествено като печалбите, реализирани от застрахователите, участващи в схемата през периода на нейното действие, в резултат на тяхното покритие на индивидуални износители и вътрешнотърговски предприятия, включени в схемата. Предимството за клиентите, които са се включили в схемата, следва да се изчисли на равнището на всеки индивидуален застраховател, участващ в схемата, и в случай че печалбата надвишава стойността *de minimis*, тя следва да бъде възстановена.
- (93) По отношение на износителите получателите следва да са заплатили възнаграждение за покритието от държавата при пазарни условия. Следователно стойността на помощта следва да се изчисли като разлика между действителната пазарна ставка, коригирана според промяната в равнището на риска. Комисията разработи метод за изчисляване на сумата за възстановяване (обяснен в приложението към настоящото решение), основаващ се на разумни допускания и на обичайната пазарна практика. При този метод теоретичната пазарна цена за покритието, предоставено от държавата, се равнява на 110 % от цената (под формата на ставка на премията), определена от частния застраховател за всеки индивидуален износител. Тъй като цената, която се заплаща по схемата, е 60 % от премията, прилагани от частния застраховател, сумата, която следва да се възстанови при всяка транзакция, се равнява на сумата, прилагана от държавата съгласно схемата, умножена по 5/6.

⁽²⁴⁾ Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета от 22 март 1999 г. за установяване на подробни правила за прилагане на член 93 от Договора за ЕО (ОВ L 83, 27.3.1999 г., стр. 1).

⁽²⁵⁾ Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции (ОВ С 155, 20.6.2008 г., стр. 10).

⁽²⁶⁾ Тази пазарна практика се основава на преобладаващото използване на продукти за целия оборот, а не продукти, свързани с единичен риск.

- (94) Сумата, посочена в съображение 93, представлява сумата, която трябва да се възстанови, плюс лихвата по възстановяването, която се натрупва реално върху тази сума от датата, на която помощта е предоставена на получателите (дата на индивидуалните гаранции) до нейното действително възстановяване. Лихвата по възстановяването се изчислява с натрупване съгласно глава V на Регламент (ЕО) № 794/2004 на Комисията ⁽²⁷⁾, изменен с Регламент (ЕО) № 271/2008 ⁽²⁸⁾.
- (95) Настоящото решение се прилага незабавно, по-специално по отношение на възстановяването на всички индивидуални помощи, предоставени по схемата, с изключение на помощите, които отговарят на условията, посочени в регламентите, приети в съответствие с членове 1 и 2 от Регламент (ЕО) № 994/98 на Съвета ⁽²⁹⁾, или чрез друга одобрена схема за помощ, до максималния интензитет на помощта или границите *de minimis*, приложими за този вид помощ.

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Държавната помощ, която се съдържа в застрахователната схема за краткосрочни експортни кредити в изпълнение на Наредба-закон № 175/2008 от 26 август 2008 г. за създаване на Finova и Наредба-закон № 211/1998 г. за установяване на правилата, приложими за организациите за взаимно гарантиране, от 16 юли 1998 г. (изменени с Наредба-закон № 19/2001 от 30 януари 2001 г. и Наредба-закон № 309-А/2007 от 7 септември 2007 г.), предоставена неправомерно от Португалия в нарушение на член 108, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз, е несъвместима с вътрешния пазар.

Член 2

Индивидуалната помощ, предоставена по схемата, посочена в член 1, която към момента на предоставянето отговаря на условията, посочени в регламент, приет в съответствие с член 1 от Регламент (ЕО) № 994/98, или в друга одобрена схема за помощ, е съвместима с вътрешния пазар, до максималния интензитет на помощта или границите *de minimis*, приложими за този вид помощ.

Член 3

1. Португалия възстановява от получателите несъвместимата помощ, посочена в член 1.
2. Върху сумите, които следва да бъдат възстановени, се начисляват лихви от датата на тяхното предоставяне на получателя до тяхното действително възстановяване.
3. Лихвата се изчислява с натрупване в съответствие с глава V на Регламент (ЕО) № 794/2004, изменен с Регламент (ЕО) № 271/2008.
4. Португалия преустановява незабавно схемата, посочена в член 1, и анулира всички неизвършени плащания на помощ по схемата, посочена в член 1, от датата на уведомлението за настоящото решение.

Член 4

1. Възстановяването на помощта, предоставена по схемата, посочена в член 1, се извършва незабавно и ефективно.
2. Португалия гарантира, че настоящото решение се прилага в срок от четири месеца от датата на уведомлението за настоящото решение.

⁽²⁷⁾ Регламент (ЕО) № 794/2004 на Комисията от 21 април 2004 г. за прилагането от Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета относно определянето на подробни правила за прилагането на член 93 от Договора за създаване на Европейската общност (ОВ L 140, 30.4.2004 г., стр. 1).

⁽²⁸⁾ Регламент (ЕО) № 271/2008 на Комисията от 30 януари 2008 година за изменение на Регламент (ЕО) № 794/2004 за прилагането на Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета относно определянето на подробни правила за прилагането на член 93 от Договора за създаване на Европейската общност (ОВ L 82, 25.3.2008 г., стр. 1).

⁽²⁹⁾ Регламент (ЕО) № 994/98 на Съвета от 7 май 1998 година по прилагането на членове 92 и 93 от Договора за създаване на Европейската общност към някои категории хоризонтална държавна помощ (ОВ L 142, 14.5.1998 г., стр. 1).

Член 5

1. В срок от два месеца след уведомлението за настоящото решение Португалия изпраща на Комисията следната информация:

- а) списък на получателите, които са получили помощ по схемата, посочена в член 1, и общата стойност на помощта, получена от всеки от тях;
- б) общата сума (главница и лихва по възстановяването), подлежаща на възстановяване от всеки получател;
- в) подробно описание на вече предприетите и планираните мерки за изпълнение на настоящото решение;
- г) документи, доказващи, че на получателите е наредено да възстановят помощта.

2. Португалия информира Комисията за напредъка по националните мерки, предприети за изпълнение на настоящото решение, до пълното възстановяване на помощта, посочена в член 1. При поискване от страна на Комисията Португалия предоставя незабавно информация за вече предприетите и планираните мерки за изпълнение на настоящото решение. Тя предоставя също подробна информация относно сумите на помощта и лихвите, които вече са възстановени от получателите.

Член 6

Адресат на настоящото решение е Република Португалия.

Съставено в Брюксел на 23 ноември 2011 година.

За Комисията
Joaquín ALMUNIA
Заместник-председател

ПРИЛОЖЕНИЕ

ОТНОСНО ФОРМИРАНЕТО НА ЦЕНАТА НА ДОПЪЛВАЩОТО ТЪРГОВСКО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ПОКРИТИЕ

Премиите за застрахователни покрития се определят така, че да покриват поне очакваната загуба и административните разходи. Поради това минималната премия, приемлива за стабилен икономически оператор, може да се изрази както следва:

$$PR = Prob \times ExpectedLoss + adm = Prob \times (ExposureAtDefault - RecoveryAmount) + adm, \text{ където:}$$

PR – премия, прилагана самостоятелно от частните застрахователи;

Prob – вероятност на застрахователното събитие;

Recovery Amount – очаквана сума за възстановяване въз основа на данни за пазара от минали периоди;

adm – административни разходи. С цел опростяване в настоящия анализ се приема, че административните разходи са равни на нула (0). Това предположение не засяга резултата от анализа, тъй като административните разходи не са решаващ елемент за определяне на равнището на премията. Ако съществуват надеждни данни за административните разходи, променливата стойност може лесно да бъде включена в анализа.

(*ExposureAtDefault* — максималната стойност на загубата, която дадена организация ще претърпи в случай на неизпълнение от страна на нейния партньор).

В следната формула индексът „0“ означава променлива стойност при липсата на (или преди) държавна намеса, а индексът „S“ означава променлива стойност при наличието на държавна намеса.

От горепосочената формула може да се установи, че:

$$\frac{PR_S}{PR_0} = \frac{Prob_S(Exposure_S - RecoveryAmount_S)}{Prob_0(Exposure_0 - RecoveryAmount_0)}$$

Според определението:

$$RecoveryRate = \frac{RecoveryAmount}{Exposure}$$

$$\text{или } RecoveryRate \times Exposure = RecoveryAmount$$

Изразът се преобразува, както следва:

$$\frac{PR_S}{PR_0} = \frac{Prob_S \times Exposure_S(1 - RecoveryRate_S)}{Prob_0 \times Exposure_0(1 - RecoveryRate_0)}$$

Особеност на разглежданата мярка е, че покритието по схемата е най-много равно на или по-ниско от покритието, предоставяно от частния (основен) застраховател при липсата на държавна помощ (т.е. подкрепеното от държавата покритие е най-много равно на покритието, предлагано от частния застраховател). Ако за момента се приеме, че покритието, подкрепено от държавата, е напълно еднакво с покритието, предоставяно от частния застраховател, се получава следното съотношение: $Exposure_S = 2 \times Exposure_0$.

В този случай изразът се преобразува, както следва:

$$\frac{PR_S}{2PR_0} = \frac{Prob_S(1 - RecoveryRate_S)}{Prob_0(1 - RecoveryRate_0)}$$

Последствията от това, което в сектора е известно като „свърхкредитиране“ на правилната цена на търговско застрахователно покритие, са обяснени по-долу. Свърхкредитиране се наблюдава както на равнището на вероятността от неизпълнение, така и на равнището на ставката на възстановяване.

— Вероятност от неизпълнение

Вероятността от неизпълнение се увеличава с търговската дейност на купувача. Търговският кредит и банковите заеми не са идеални взаимни заместители: по-специално и двата вида могат да се използват за разширяване на дейността на купувача/заемополучателя. Следователно, както в случая с банковите заеми, увеличеното търговско кредитиране поражда риск от свръхкредитиране, т.е. купувачът разширява дейността си над равнището на това, което е икономически ефективно. Чрез представените формули свръхкредитирането може да бъде представено като:

$$\text{Prob } S \succ \text{Prob}_0$$

По-специално това положение би възникнало в случаите, когато износителят е основният доставчик на купувача. В този случай икономическата дейност на купувача се увеличава пропорционално на търговската транзакция, сключена със застрахования износител, като по този начин нараства пропорционално на стойността на предоставеното кредитно покритие.

— Коефициент на възстановяване

Поради увеличаването на риска, свързан с кредита, сумата, която подлежи на възстановяване, също се увеличава. Въпреки това, предвид факта, че сумата за възстановяване зависи от хипотетичните постъпления от ликвидация, тази теоретична сума за възстановяване се ограничава от стойността на активите, които купувачът (или администраторът на ликвидацията) може да продаде, за да покрие задълженията по търговския кредит и, тъй като стойността на активите е ограничена, ставката за възстановяването няма да се увеличи пропорционално, а в по-малка степен от увеличението на кредитното покритие.

$\text{RecoveryRate}_s = \text{RecoveryRate}_0 \times \alpha$, където:

$0.5 \leq \alpha \leq 1$ ($\alpha = 0.5$, ако сумата за възстановяване не се увеличи изобщо, когато на износителя се предостави допълнителната част от държавата за транзакция с определен купувач; $\alpha = 1$ в теоретичния случай, когато сумата за възстановяване се увеличава в същата степен като общия кредитен таван, получен от износителя за транзакцията със определен купувач)

Въз основа на горепосоченото може да се направи заключението, че $PR_s \succ 2PR_0$

Следователно премията, която подлежи на заплащане по покритието от държавата, е по-голяма от премията, която подлежи на заплащане от частния застраховател за първоначалното покритие.

Премия от 110 % от премията, платена за първоначалното покритие, може да се счита за съобразена в достатъчна степен с увеличението на вероятността от неизпълнение и с намалението на ставката на възстановяване. Такова равнище на премията би съответствало на цените на пазара. При одобрени схеми за експортни кредити увеличенията на премиите при различните категории риск са били в диапазона 25—50 % (!).

Ако, $\text{Exposure}_s \prec 2 \times \text{Exposure}_0$, PR_s намалява пропорционално (но е винаги повече от PR_0). За да се вземе под внимание този фактор, в съображение 93 от решението се предвижда количествено определяне на сумата, която трябва да бъде възстановена по всяка транзакция, като сумата, изисквана от държавата, умножена по $5/6$ въз основа на следната обясновка. При всяка транзакция държавата прилага 60 % от ставката на частния застраховател, при което пазарната цена би била 110 % от ставката на частния застраховател. Следователно пазарната премия се изчислява, като действително заплатената на държавата премия се дели на 60 % и се умножава по 110 %. От тази премия следва да се извади сумата, която вече е платена на държавата, за да се получи сумата, която следва да бъде възстановена.

$$\text{PremiumPaid} \times \frac{110\%}{60\%} - \text{PremiumPaid} = \text{PremiumPaid} \left(\frac{110\%}{60\%} - 1 \right) = \text{PremiumPaid} \times \frac{5}{6}$$

(!) Вж. например решение на Комисията относно застраховане на краткосрочни експортни кредити във Финландия по дело № 258/09.